

Izaja vsak četrtik in velja
v poštno vred ali v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto 32 Din, pol leta
18 Din, četrt leta 8 Din. Izveza
Jugoslavije 64 Din. Naročnina
se pošlje na upravišče
»Slov. Gospodarj« v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. —
List se dopolnjuje do odpovedi.
Naročnina se plačuje
vnaprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopis
se ne vrača. Upravišče
sprejema naročnine, inserate
in reklamacije.
Cena inseratov po dogovoru.
Za večkratne oglase primeren
popust. Neaprire reklamacije
se poštno proste. Čekovni
račun poštnega urada Ljubljane
10.803. Telefon interurban
113.

14. številka.

Maribor, dne 7. aprila 1927.

61. letnik.

Čast našim poslancem!

Poslanci morajo vršiti svojo dolžnost, ki jo njim nalaga zaupanje ljudstva. Po parlamentarnem načelu ljudstvo samo, to je vsi volilci, ne morejo delati zakonov, niti vplivati na način, kako se vodi državna uprava, marveč je to naloga ljudskih zastopnikov. Iz tega sledi velika važnost vloge, ki jo izvršujejo poslanci, sledi pa tudi kot nekaj samoposebi umevnega za poslance dolžnost, da svojo nalogo izvršujejo vestno v korist ljudstva.

Samoposebi je to umevno, tako smo ravnokar rekli. S to ugotovitvijo pa moramo obenem ugotoviti dejstvo, da vsi poslanci, odnosno vse stranke, ne ravnajo tako. So pač stranke, ki svojo lastno korist stavijo nad korist naroda, so poslanci, ki iščejo sebe in svoje dobro, ne pa dobro ljudstva. Takšne stranke in takšni poslanci so tudi v Sloveniji. Ni treba, da bi jih imenovali po imenu, saj so splošno znani in ljudstvo s prstom kaže za njimi. Zapravili so zaupanje ljudstva in pri volitvah doživljajo poraze za porazi.

Slovenska ljudska stranka pa je vedno smatrala kot svojo prvo in edino nalogo, da brani zahteve ljudstva ter pospešuje njegove koristi po načelih, ki jih je določilo ljudstvo. Po tem vodilo so se ravnali poslanci SLS vsa leta, odkar obstoji stranka. Tako je bilo v nekdanji državi, tako je tudi v sedanjosti. Spremenile so se zunanje razmere, duh pa je ostal isti: duh krščanski in slovenski. In ravno duh je, ki oživlja.

Nekrščanske stranke nimajo oživljajočega duha in zato v njih ni pravega plodonosnega življenja. Samostalnodemokratski stranki je »Narodni dnevnik« pred nekaj dnevi zopet očital, da ni sposobna izgraditi pozitivnega programa. Program ni nič drugega nego izraz duha, ki prešinja celo stranko in vse njene člane. Isti očitke zadeva tudi druge stranke, ki so izgubile zaupanje slovenskega ljudstva, in to sta nekdanja samostojna kmetijska stranka in socialnodemokratska stranka.

Naša stranka se je vestno držala svojega programa in je po njem uravnavala svoje delovanje, bodisi da je bila v opoziciji, bodisi da je bila na vladi. Odkar obstoji sedanja naša država, je naša stranka večinoma bila v opoziciji. Nismo tega krivi mi, marveč nosijo krivdo nekdanji vladodržci v naši državi. Mi nismo hoteli in nismo mogli glasovati za centralistično ureditev države, ker smo smatrali prefrani centralizem kot protiven bistvenim zahtevam in poglavitnim načelom slovenskega naroda. Demokrati in samostojni kmetijski so dali svoje glasove za kruti centralizem in za to nosijo pred slovenskim ljudstvom odgovornost za vse njegove slabe in škodljive posledice. Ko so nastopile ugodne razmere, so zastopniki naše stranke v Beogradu stopili v vlado. Nagib je bil isti, ki je bil merodaven za nje, da so prej dosledno ostali v opoziciji, namreč gospodarski in politični blagor slovenskega ljudstva.

Da je edino ta nagib bil merodaven za vstop naše stranke v vlado, dokazuje delovanje in uspehi naših poslancev, odkar so v vladi. Dosegli sicer niso vsega, kar so hoteli, pa dosegli so veliko, prav veliko. Ako pomislimo, da je bil državni proračun že sestavljen ter od radikalov in radičevcev s Puceljem vred sprejet v finančnem odboru, ko je naša stranka početkom februarja stopila v vlado, se moramo čuditi, da se je našim poslancem posrečilo doseči značne olajšave davkov in različnih dajatev in velike gospodarske ugodnosti za slovensko ljudstvo in poedine njegove sloje. Demokrati in samostojneži so nalagali bremena ter jih množili od leta do leta, našim poslancem pa pripada težka naloga, da ta bremena zmanjšujejo. Ako se jem-

lje v poštev dejstvo, da so državne kase vsled slabega gospodarstva dosedanjih vladodržcev večinoma prazne, ter je le z največjimi naporji mogoče, da se doseže ravnotežje v državnem proračunu, se vidi jasno, kako težka je ta naloga naših poslancev in kako visoko moramo ceniti njihove uspehe.

Neprecenljive važnosti so zlasti uspehi naših poslancev v borbi za avtonomijo Slovenije. To je cilj, ki mu je bila posvečena naša dosedanja opozicija, to je tudi namen, ki mu služi naše sedanje sodelovanje v vladi. Uspehe, ki so jih v tem oziru dosegli naši poslanci, priznavajo tudi druge stranke, kajpada z izjemo samostalne demokratske stranke, ki hoče s hrupnim razbodbijanjem laži pokriti te uspehe. »Narodni dnevnik« v Ljubljani je v svoji številki od zadnje sobote zapisal te-le besede: »Z amandmani (z dostavki k finančnemu zakonu) je dosegla SLS, da bodo vsaj obe slovenski oblastni samoupravi dejansko razpolagali z močjo in da ne bo samouprava ljudstva le na papirju, temveč bo tudi dejansko obstajala. Še nikdar ni imela SLS tako močne pozicije (položaja) v Sloveniji, kakor jo ima sedaj. Je vladna stranka v Sloveniji in v Beogradu. Sloveniji sami pa je vrhu tega priborila čisto izjemno status s tem, da je Slovenija v resnici postala avtonomna.«

Znan pregovor, ki je običajen tudi med slovenskim ljudstvom, pravi: »Čast, komur čast!« Z ozirom na to, kar so naši poslanci za Slovenijo in slovensko ljudstvo storili in dosegli, je treba reči: Čast njim!

Prosvetnim organizacijam in izobraževalnim društvom!

Na razna vprašanja, ki nam prihajajo od raznih društev in organizacij z ozirom na to, kako bo v bodoče s plačevanjem pristojbin za društvene prireditve, javimo, da se med amandmani (dostavki) k proračunu za leto 1927—28 nahaja naslednja oprostitve od plačevanja taks:

Tarifa T. Br. 99a zakona o taksah se izpreminja in se glasi:

Ta taksa se izjemoma ne plačuje za:

1. zabave ob priliki verskih praznov in narodnih svečanosti.
2. Koncerte, zabave in predstave (filmske in gledališke), ki jih prireja šolska uprava, vseučilišna ali šolska mladina v korist dotične šole ali svojega društva.
3. Naučna in prosvetna predavanja, naučne in gospodarske razstave, če se pri tem ne prirejejo tudi veselice.
4. Vse zabave, koncerte, predstave, predavanja itd., ki jih prireja društvo Rdečega križa naše kraljevine in njegovi pododbori.
5. Vaje in zabave orlovskih in sokolskih telovadnih društev, tekme kola jahačev, športnih društev, kakor tudi vaje in zabave skavtov in planincev, kadar se prirejejo izključno v namen društev.
6. Koncerte in zabave, ki jih prirejejo prostovoljna požarna (gasilska) društva, ki se sama vzdržujejo, toda izključno za nabavo gasilskih potrebščin in v pomoč svojim članom, ki so se pri požarih ponesrečili.
7. Koncerte in zabave, ki jih prirejejo pooblaščenca invalidska društva v korist društvu in svojih članov, kakor tudi dobrodelna društva v korist društvenih namenov.
8. Za gledališke predstave prosvetnih društev in vaskih čitalnic se plača na račun taks 10 odstotkov od izkupička za vstopnice.

Kakor je razvidno iz tega amandmana (dostavka k finančnemu zakonu), so vsa naučna in prosvetna predavanja, ki jih prirejejo društva, prosta plačanja pristojbine.

Jasjek Mosjenžni pa ni mogel razumeti, kako je mogel od tega dekleta, ki je bila videti tako resna in ošabna, prihajati tako mil, tako lahкотen glas. Pri priči mu je to pretreslo srce, saj je bil sam godec in je to boljše čutil od drugih.

Gre in se ozre, ona pa stopa čez loko z rumenim robcem na glavi, v beli košulji, v rjavem modrecu in rdečem predpasniku na temnem krilu, tako pisana kakor ta cvetnata loka in jasna kot plamenica. Kar obstrmel je.

Ona pa poje od daleč, še sladkejšo, še krasnejšo. Glas se razlega, njemu pa se srce taja.

Ona pa poje še dalje:

»Pridi, Janko, smelo, kjer je v oknu seno,
kjer je v oknu slama, tam so moja mama.«

Jašku je srce poskočilo. Ona pa je pojoč izginila med vrbovjem, ki je rastle pod vasjo.

Srce je trepetalo Jašku. Mislil si je: »Kaj to vendar pomenja? Pa kako je pela? Tako dekle — pa jaz? Saj me niti pogledala ni.«

Sam sebi ne zaupajoč je šel na Gonsjorkovo žago in vse je utripalo v njem.

»No, kako je tam?« je vprašal Gonsjorek. »Ali si od dal žito v mlinu?«

»Oddal.«

»Pa mlinarjevo hčer si videl?«

»Videl.«

»Pa kaj?«

»Nič.«

»Nič?«

»Nič!«

Kar se pa dostaje gledaliških iger, se ni dala doseči popolna oprostitve plačanja taks, marveč bodo prosvetna društva morala plačevati 10 odstotkov od izkupička za vstopnice. Prej so društva morala plačevati 20 odstotkov, le na posebno dovoljenje umetniškega oddelka ministrstva prosvete v Beogradu, ki se je proti plačilu predpisanih kolikov podeljevalo za poedine slučaje, se je taksa mogla znižati na 10 odstotkov. Od zdaj naprej pa je brez vsakega posebnega dovoljenja iz Beograda za gledališke predstave plačati 10 odstotkov od izkupička za vstopnice.

Prosvetna zveza v Mariboru.

Da bomo nasprotnike poznali.

Žerjav si ni upal podpisati lastnega pisma!

Zadnja »Domovina« priobčuje »Pismo iz Beograda«, kjer nekdo govori kot voditelj SDS, podpis pa ni. Zakaj ga ni? V pismu so take neumnosti, pa take zlobne laži, da bi bilo vsakega sram, podpisati se pod tako pismo. Med drugimi so te-le nesmiselnosti: duhovniki predstavljajo poštarje in uradnike, škofova komanda odločuje v bolniškem zavarovanju, delavska zbornica se izpremeni v podružnico jezuitskega samostana itd. Pa menda g. Gregor ja ne pojde v kloster, ko se mu vedno le o jezuitih sanja! — Pa tudi laži mrgoli v pismu, kakor mravelj v mravljišču! Ako bi hoteli jih po vrsti zavračati, bi morali napisati cel list. Pa laž ima kratke noge in tako se je tudi tukaj sama vjela. Priznati je moral, da je SLS ostala vedno ista in da ima on slabo izkušnjo z njo. G. Gregor, upamo, da boste še slabšo imeli. — Drugič pa naj se voditelj pod pismo, ki ga pošilja svojim, vendar podpiše. Če pa ga je sram, da take stvari piše, potem pa naj pusti, kar bi bilo sploh najbolje.

Verna in čestojna »Domovina«.

»Slovenski Gospodar« je že večkrat poročal, kako dostojna in verna je »Domovina«, saj je za njeno vernost pričal sam škof ljubljanski in jo je ravno zaradi te vernosti in dostojnosti — vernikom prepovedal! Pa bi se rada zdaj lepo in nedolžno napravila! Ali je čisto pozabila, kako je pisala »verno in dostojno« o verskih resnicah, kakor n. pr. o presv. Trojici? Ali ni prinašala skoroda v vsaki številki novice in članke, ki so smešili cerkvene obrede in navade, cerkvene organizacije in duhovnike? Posebno še duhovnike. Še v dokazovanju svoje vernosti in dostojnosti se ni mogla otresti te svoje navade. Pisanje ob jubileju sv. Frančiška je bilo nad vse dostojno in je kazalo tako globoko vernost »Domovine«, da so se še njeni naročniki zgržali nad tem. — Sicer pa moramo priznati, da se dandanes »Domovina« zatajuje in prikriva svoj pravi namen ter se skuša vsiliti v naše domove. Toda njen račun je prekrizan, kar bo čutila, ker slovenska družina je toliko dostojna in verna, pa drugače, kakor »Domovina«!

Pucelj je samega sebe izpovedal!

Bivši kmetijski minister Pucelj je mislil, da je njegov govor tako duhovit in tako imeniten, da ga je »Kmetijski list« priobčil čisto dobesedno. A ravno v tem je g. Pucelj pokazal, da govori bi še znal, da pa delati ni znal! Tako javno še nikdo ni samega sebe izpovedal, kot je to storil Pucelj. Naš minister g. dr. Kulovec ima šele dober mesec to ministrstvo, pa je že tak red naredil in toliko koristil kmetiskemu stanu, kakor Pucelj ves čas, kar je bil minister, tega ni storil. Kar pa je še slabega, pa ni krivda g. dr. Kulovca, ampak njegovega dolgotrajnega prednika g. Pucelja. In ko je Pucelj bilal nered, pa zaostalost, pa nedelavnost in premajhni proračun kmetijskega ministrstva, je

»To te je čuvalo, kar si izkusil v Koščeliskah, kaj ne?«
»Kje so tiste deske, ki naj bi jih žagali?« vpraša Jasjek.

»Oho!« je pomislil stari Gonsjorek.

»Ne verjamem, da si bil varen, ko tako hitiš na delo.«

— Na glas pa je rekel:

»Deske? Deske so pripravljene, kar pojdi! Ampak zdi se mi, da se ti bodo danes roke tresle.«

Jasjek ni odgovoril in je šel deske rezat.

Stari Gonsjorek pa je šel mazat voz, ker se je pripravil na semenj v Novi trg. Vrteč kolo na osi je mrmral: »Sam Bog ve, kaka čarovnija tiči v tej deklini? Pa ne samo v njej, sploh v ženskah! Kdo ve, ali tiči to v nogi, ali v glavi, ali v čem drugem, ali v vsem skupaj? A če se je lotiš, po tebi je! E kaj, jaz sem že star. Sedemdeseto sem že izpolnil o svetem Jakobu... Ej, če bi se mi jih vrnilo kakih dvajset! A kar sem doživel, to sem doživel, kar sem videl, to sem videl. Videl sem Kurnotovo Antčko in Kasjo Dlugopolsko in mojo rajnko prvo ženo, ki je bila vendar lepa, in Kaška Valka iz Podbrezja mi je skoro srce izrvala iz prs, take pa vendarle še nisem videl, kakor je županova Marina. Slišal sem od starih ljudi o čarovnicah, ki so škodo delale ljudem; prav take so morale biti. Ko bi ne vedel, čigava je, ko bi ne poznal njenega očeta in rajnko mater, ko bi ne vedel, kako so jo h krstu nesli v Ludzimirz, kdo ji je bil za botra, bi rekel, da v njej nekaj tiči. Odkod je to prišlo med ljudi? S kake zvezde, ali iz kake podzemeljske jame? Kakšni peklenščiki so ji zamenjali oči, ker podobnih še nobena ženska ni prinesla na svet... Hej!... Dobro sem namazal voz, ne bo cvilil, da ne bo Malgozata (Margareta) zopet od jeze menčala na sedalu. Hej! To so mi gotovo zopet napravili sami hudobci, da sem vzel mlado ženo! Kazen božja! Ko bi se mi vsaj vrnilo tistih dvajset let!... Ino, božja volja!«

Kako Jasjek Mosjenžni ni mogel najti sreče.

Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

Stari Gonsjorek je malo pomolčal, potem pa se je zamejal in rekel: »Ej — čemu toliko vprašujem, saj imam sam na glavi najboljši pripomoček zoper vse čarovnije.«

In se je pogladil po sivih lasih.

»Pojdi, Jasjek, bova ječmen vsula v vrečo...«

V Jaška Muziko pa kakor da je strela udarila.

Gre, vrečo nese na plečih, pride k mlinu in pred njim stoji županova Marina.

»Greš v mlin?« vpraša.

Jasjek jo pogleda, noge se mu pošibe, obledi v obraz, da je komaj vrečo obdržal na plečih. Kakor blisk je udaril vanj Marinin pogled.

Ona pa se samo posmeje, da ji je samo zaigralo okrog ozkih ustnic, in ga smelo gleda od zgoraj doli, on pa stoji pred njo sključen pod težko vrečo.

»Pojdi«, pravi, »da oddava.«

Jasjek je oddal žito v mletev.

»Ti nisi tukaj?« pravi Marina. »Ali nisi tisti Jasjek Muzika od Gonsjorka?«

»Sem.«

Ni ga vikala, ampak tikala kot pastirja.

»Jutri zjutraj pridi po moko.«

»Bom.«

Hotel je reči: »Ostanite z Bogom!« a ona ga ni več pogledala in je od mlina šla proti domu čez loko.

Zdaj pa je zazvonil Marinin glas, da je kar odmevalo po zraku. Pela je tako lepo, tako sladko, tako čudovito, kakor se poje otroku uspavanko.